

Nr 158.

Av herr **Ström, Fredrik**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 20, år 1941 har Kungl. Maj:t föreslagit att visst dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag skulle tillerkännas den som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggspension eller invalidunderstöd och barnbidrag. Dyrtidstillägget har föreslagits utgå med ett belopp motsvarande $\frac{1}{6}$ av nu utgående pensionsbelopp vilken del skulle motsvara 16 $\frac{2}{3}$ procent ökning av pensionerna.

Till stöd för ifrågavarande storleksbelopp av pensionsförhöjningen har Kungl. Maj:t åberopat de allmänna principer vilka kungl. pensionsstyrelsen uti sitt i frågan föreliggande yttrande närmare lagt till grund för sitt ställningstagande till frågan om dyrtidstillägg i nu ifrågavarande hänseende. De skäl som åberopats rörande frågan om storleken av detta tillägg torde framgå av följande utdrag ur förenämnda pensionsstyrelsens yttrande:

»Styrelsen (d. v. s. pensionsstyrelsen) har funnit lämpligast att såsom grund för bestämmande av tilläggets storlek taga den stegring av levnadskostnaderna, som kan beräknas ha inträtt efter stormaktskrigets utbrott på hösten 1939. Levnadskostnadernas storlek beräknas kvartalsvis av socialstyrelsen enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare föreskrifter. På grundval av denna beräkning fastställer Kungl. Maj:t ett procenttal, som anger levnadskostnadernas förhållande till 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå (levnadskostnadsstalet). Levnadskostnadsstalet var den 1 juli 1939 108 och den 1 oktober samma år 109 samt har under år 1940 fastställts till den 1 januari 114, den 1 april 119, den 1 juli 124 och den 1 oktober 126. Höjningen av levnadskostnadsstalet från 108 till 126 under tiden 1 juli 1939—1 oktober 1940 innebär att levnadskostnaderna under denna tid stegrats med 16 $\frac{2}{3}$ procent. Att märka är emellertid att levnadskostnadsstalet fastställles med hänsyn till en hushållsbudget för familj om man, hustru och två barn, utnjutande en viss realinkomst, som beräknas med utgångspunkt från en årsinkomst av omkring 3,500 kronor år 1935. Lägges i stället en understödstagares normalbudget till grund för indexberäkningen, vilket förfarande för visst ändamål begagnas av Stockholms stads statistiska kontor, synes enligt av kontoret lämnade upplysningar levnadskostnadsstegringen under nyss angivna tid ha varit något större.

Med hänsyn till den levnadskostnadsstegring, som ägt rum från och med tredje kvartalet 1939, synes för innehavare av tilläggspension eller invalidunderstöd en lämplig förhöjning kunna vinnas genom två extra månadsutbetalningar årligen.»

Det framgår således av denna motivering att angivna 16 $\frac{2}{3}$ procent som skäligen dyrtidstillägg föreslagits med hänsyn till den omständigheten att man utgått ifrån att levnadskostnaderna för tiden från krigsutbrottet (augusti

1939) till 1 oktober 1940 stigit från ett indextal av 108 till 126, motsvarande en stegring av $16\frac{2}{3}$ procent. Men beräkningen av dessa levnadskostnaders ökning har, som även pensionsstyrelsen medgivit, skett på grundval av en s. k. standardbudget d. v. s. en hushållsbudget för familj om man, hustru och två barn med en realinkomst pr år av omkring 3,500 kronor. Pensionsstyrelsen medgiver att denna beräkningsgrund ej är tillfredsställande för bedömande av stegringen av levnadskostnaderna för en folkpensionär utan torde denna uppskattning av levnadskostnadernas stegring i vad det avser folkpensionärs hushållsbudget vara för lågt beräknad. Om man, som riktigt är, utgår från en hushållsbudget av en folkpensionärs karaktär, torde man enligt min uppfattning böra lägga en väsentligt högre kostnadsprocent för den hushållsbudget, som normalt ingår i en folkpensionärs levnadskostnad. De delar av levnadskostnaden, som huvudsakligast belasta en folkpensionärs budget, torde beröra livsmedelsposterna och bränsleutgifterna. Undersöker man dessa kostnadsposter, särskilt den allra viktigaste, livsmedlen, torde man komma till en betydligt högre ökningssiffra än ifrågavarande $16\frac{2}{3}$ procent. Det torde icke vara för mycket sagt att livsmedelskostnaderna och bränsle av det slag, som ligger till grund för en folkpensionärs budget, stigit till mer än den dubbla av ifrågavarande procent. Således torde man kunna säga att med utgångspunkt från stegringen av levnadskostnaderna pr $\frac{1}{10}$ 1940 en betydlig höjning av det föreslagna dyrtidstillägget är motiverad.

Emellertid tillkommer det en ytterligare omständighet, som ställer pensionsstyrelsens och Kungl. Maj:ts förslag om blott $16\frac{2}{3}$ procent förhöjning i en än mindre rättvis dager. Som förut är sagt har pensionsstyrelsen och Kungl. Maj:t lagt till grund för beräkningen av ifrågavarande dyrtidstillägg tiden *pr 1 oktober 1940*. Alltså har man icke tagit någon som helst hänsyn till kostnadsstegringen under 4:e kvartalet 1940. Nu veta vi att på grund av socialstyrelsens senaste indexberäkning levnadskostnadsindexet ökats med 4 enheter så att den levnadskostnadsindex (126), som utgjorde stegringen pr 1 oktober 1940, den 1 januari 1941 ansetts vara 130 och detta för en normal hushållsbudget av standardslag. När man då tager hänsyn till att bland de delar av levnadskostnaderna som stigit särskilt högt (således mer än de 4 enheterna) varit de vanliga livsmedelsposterna — livsmedelspriserna ha stigit med 6 enheter från 134 till 140 enheter, enligt socialstyrelsens levnadskostnadsindex vid årsskiftet — blir stegringen för tiden $\frac{1}{10}$ 1940— $\frac{1}{1}$ 1941 för en folkpensionärs budget än större.

Som sammanfattning av förenämnda fakta och synpunkter torde man kunna säga att det av Kungl. Maj:t till grund för dyrtidstilläggets storlek lagda levnadskostnadsindexet icke blivit rättvist beräknat. Om man tager hänsyn till tvenne förbisedda omständigheter, levnadskostnadernas stegring från 1 oktober 1940 till 1 januari 1941 med 4 enheter och lägger till grund för dyrtidstillägget en folkpensionärs hushållsbudget, torde en siffra av minst 25 procent vara den som borde ifrågakomma för att i skäligen mån kompensera folkpensionerna på grund av levnadskostnadsstegringen från tiden för krigsutbrottet.

På grund av dessa omständigheter tillåter jag mig härmed hemställa,

att sådan ändring i Kungl. Maj:ts förenämnda proposition vidtages att storleken av pensionsförhöjningen sättes till 25 procent och att således det föreslagna dyrtidstillägget måtte utgå med belopp motsvarande en fjärdedel av folkpensionens, invalidunderstödet eller barnbidragets belopp för året.

Stockholm den 23 januari 1941.

Fredrik Ström.
